

Uit de collectie

DE JONGE MARSMAN GEFOTOGRAFEERD

Afb.1 Het pand 2°
Dorpsstraat 34.

COLLECTIE ZHG

Karen Veenland-Heineman

Vijfenzeventig jaar geleden overleed de in Zeist geboren dichter Hendrik Marsman. Henny -voor vrienden- en zijn vrouw Rien waren twee van de tweëntwintig Nederlandse en Belgische vluchtelingen die vanuit Bordeaux aan het begin van de Tweede Wereldoorlog de overtocht naar Engeland waagden. Hun schip *SS Berenice* zank na een hevige ontploffing in de vroege ochtend van 21 juni 1940.¹ Rien overleefde samen met zeven bemanningsleden de ramp. In Zeist drong het nieuws van Marsmans dood pas weken later door. Hendrik Marsman werd op 30 september 1899 geboren in het huis 2° Dorpsstraat 48, waar zijn vader een boekhandel had, en woonde van 1905 - 1921 op 2° Dorpsstraat 34 (afb.1). Een eenvoudige plaquette

herinnert aan hem (afb.2). In de collectie van het Zeister Historisch Genootschap worden enkele (kopieën van) foto's van Marsman bewaard. Twee foto's zijn 'Febr. '16' gedateerd. Hij is dan ruim zestien jaar. Op de hier afgebeelde foto (afb.3) kijkt Hennie zelfbewust naar de fotograaf, in een decor met een stoel en tafel, waarop boeken liggen. Zelf houdt hij een opengeslagen boek in zijn rechterhand, de andere hand steekt losjes in de broekzak, waardoor zijn colbert iets wordt teruggeslagen en zijn vest en horlogeketting zichtbaar zijn. Een licht overhemd met stropdas, een halflange broek, donkere kniekousen en halfhoge rijglaarzen completeren het beeld.

Is dit het portret van een doorsnee schooljongen of wordt met deze

foto Marsmans beginnend schrijverschap gemarkeerd? Kort tevoren had hij immers zijn eerste gedicht geschreven.² Boezemvriend Arthur Lehning schrijft daarover: *'In 1916 was hij begonnen verzen te schrijven. Om precies te zijn: 25 Januari 1916 schreef hij zijn eerste gedicht, getiteld Zomeravond. Hij had het mij gegeven ondertekend met het pseudoniem: Arthur Hoogeveld, en het werd zorgvuldig in mijn dagboek gecopieerd. De verzen die hij in de daaropvolgende twee jaren schreef werden door hemzelf in mijn dagboek overgeschreven, afgewisseld met prozastukken en een aantal van onze brieven, die wij elkaar ondanks onze dagelijkse ontmoeting vlijtig schreven (...).'*³

Afb.2 Onder brievenbus verscholen plaquette ter herinnering aan Hendrik Marsman. '(...) heeft de dichter Mr. H. Marsman gewoond van 1905 – 1921'.

FOTO K. VEENLAND

Afb.3 Hendrik Marsman in februari 1916.

COLLECTIE ZHG

Noten

1. Tot 1986 is gedacht dat de ondergang door een Duitse torpedo is veroorzaakt. De zeehistoricus Bezemer concludeerde na onderzoek dat *'de juiste oorzaak van de ondergang van de Berenice vooralsnog niet bekend is.'* J. Goedegebuure, *Zee, berg, rivier; Het leven van H. Marsman*, (Amsterdam 1999), p. 357.² Het bericht van de ramp met een foto van Hendrik staat op de voorpagina van de *Zeister Courant* van woensdag 24 juli.
2. Met dank aan R.P.M. Rhoen voor de informatie.
3. Bron: www.dbnl.nl . A. Lehning, *H. Marsman, de vriend van mijn jeugd* (Amsterdam 1954).
4. <https://weerstatischeken.nl/debilt/1916/januari>

Zomeravond

Rood tint'len de stralen op de goudkorenzee,
En zacht voert de wind de halmen mee,
Het lied, dat trillend de nachtegaal fluit,
Wordt begeleid door der aren rits'lend geluid.

Langzaam zakt nu weg de gloeiende bol;
In zijn licht spelen mugjes, dartel, dol.
Reeds delen de wolkjes de zonnekleur,
Maar nog zoemt de bij in den bloemengeur.

't Ritselen der aren, door 't halmengedrang
Verzwakt in een zuchten, suizend-lang.
De mugjes - ze rusten; de nachtegaal - stil:
De zon is gedaald, 't wordt duister en kil.

Toen hij 'Zomeravond' schreef, was het hartje winter met een gemiddelde temperatuur van 4, 1°C in De Bilt.⁴ Marsman ontwikkelde zich tot een van de belangrijkste dichters van het Interbellum. Zijn 'Herinnering aan Holland' uit 1936 is in 2000 gekozen tot 'Gedicht van de Eeuw'.